

Služba za epidemiologiju
Referentni centar za epidemiologiju Ministarstva zdravlja
Zagreb, 09. veljače 2016.

Epidemija Zika virusne bolesti

Uzročnik Zika virusne infekcije i njegovo širenje

Zika virus je flavivirus kojeg primarno prenose komarci iz roda *Aedes*, za koje je karakteristično da su aktivni danju, pri čemu su najaktivniji sredinom jutra i u razdoblju od kasnog popodneva do sumraka. Kompetentni vektori su *Ae.aegypti* i *Ae.albopictus* (tigrasti komarac), dok se ostali komarci iz roda *Aedes* smatraju potencijalnim vektorima.

Zika virus može se prenijeti i transplacentarno ili tijekom porođaja zaražene majke, te spolnim putem. Zika virus je detektiran u krvi, urinu i slini tijekom akutne faze bolesti, a u sjemenoj tekućini i 28 dana nakon početka Zika bolesti.

Postoji mogući rizik prijenosa Zika virusa zaraženom krvlju i transfuzijskim pripravcima te potencijalnim doniranjem sjemena davatelja iz rizičnog područja.

Virus zika se ne prenosi zrakom (kašljanje, kihanje i sl.) ili uobičajenim kontaktima (rukovanje, zagrljaj, poljubac, zajedničkim predmetima i sl.).

Ne postoji cjepivo ili mogućnost kemoprofilakse infekcije.

Grupiranje neuroloških poremećaja i malformacija novorođenčadi moguće povezani sa širenjem zika virusnom infekcijom koje se bilježi posljednjih nekoliko mjeseci na području Srednje, Južne i Sjeverne Amerike, Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) je proglasila **javnozdravstvenim događajem od međunarodnog značaja** (engl. Public Health Emergency of International Concern; PHEIC), što znači da se radi o izvanrednom događaju koji predstavlja potencijalni rizik za zdravlje ljudi, ne samo gdje je trenutno rasprostranjena epidemija zika virusne bolesti, već i za druge dijelove svijeta.

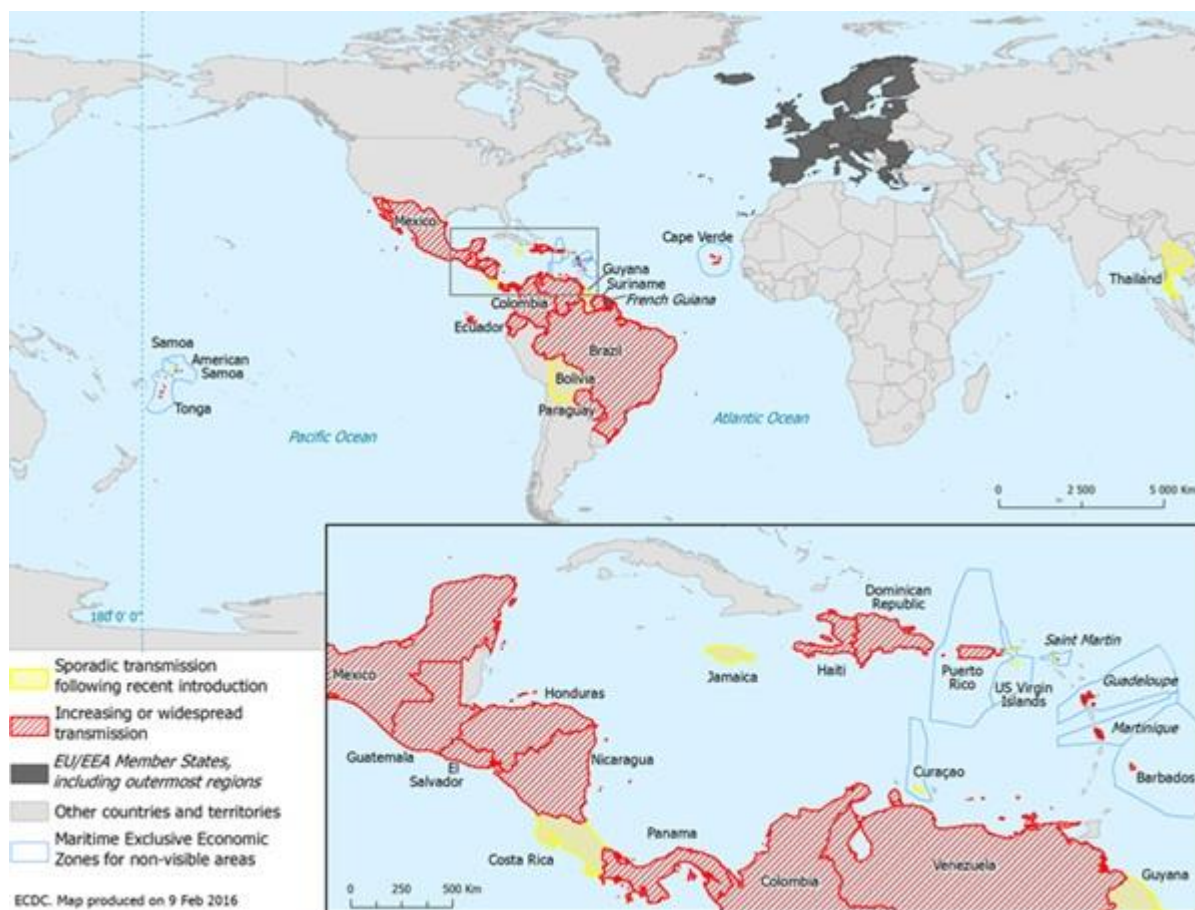
Rasprostranjenost virusa zika

Prema podacima [Europskog centra za sprečavanje i suzbijanje bolesti](#), zika virus je zabilježen u velikom broju zemalja i područja (Brazil, Kolumbija, Venezuela, El Salvador, Surinam, Francuska Gvajana, Honduras, Martinique, Meksiko, Panama, Paragvaj, Barbados, Bolivija, Ekvador, Guadalupa, Saint Martin, Gvajana, Guatemala, Nikaragva, Costa Rica, Dominikanska Republika, Haiti, Puerto Rico, Cape Verde, Djevičanski otoci

Služba za epidemiologiju
Referentni centar za epidemiologiju Ministarstva zdravlja
Zagreb, 09. veljače 2016.

Sjedinjenih Američkih Država, Kurakao, Fidži, Maldivi, Samoa, Solomonski otoci, Tonga, Nova Kaledonija, Tajland). (slika 1)

Slika 1. Države i područja sa zabilježenim autohtonim slučajevima zika virusne infekcije u posljednja dva mjeseca

Izvor: ECDC, 9. veljače 2016.

Služba za epidemiologiju
Referentni centar za epidemiologiju Ministarstva zdravlja
Zagreb, 09. veljače 2016.

Sprječavanje zaražavanja virusom zika

Budući da ne postoji cjepivo ili lijek za prevenciju infekcije virusom zika, važno je provoditi mjere osobne zaštite od uboda komaraca koje podrazumijevaju:

- korištenje sredstava za odbijanje komaraca (repelenata) tijekom cijelog dana uz pridržavanje uputa proizvođača. Repelenti na bazi DEET-a se ne preporučaju za djecu mlađu od tri mjeseca, ali ih trudnice mogu koristiti, strogo po uputi proizvođača.
- nošenje odgovarajuće odjeće (sa dugim rukavima i nogavicama) koja pokriva što veću površinu kože
- boravak u klimatiziranim prostorima, primjena zaštitnih mreža na prozorima i vratima
- korištenje mreža protiv komaraca za krevete.

Simptomi infekcije virusom zika

U većini slučajeva (čak do 80%) osobe zaražene virusom zika nemaju nikakve simptome bolesti. Samo manji broj zaraženih ima nespecifične simptome i to obično povišenu temperaturu, osip, bolove u mišićima i zglobovima, konjunktivitis (upala sluznice oka) i glavobolju. Bolest obično traje 2 do 7 dana i u pravilu prolazi bez težih komplikacija i smrtnih ishoda. Liječenje je simptomatsko i sastoji se od nadoknade tekućine, te primjene lijekova za smanjenje bolova, sniženje temperature odnosno ublažavanje svrbeža koji prati osip.

Opasnosti infekcije virusom zika

Iako još nije pouzdano utvrđena uzročna veza, sve je više indicija da je virusna zika bolest povezana s povećanim rizikom neželjenih ishoda trudnoća poput pojave prirodnih malformacija središnjeg živčanog sustava novorođenčadi, spontanih pobačaja ili prijevremenih porođaja kod žena koje su tijekom trudnoće bile zaražene zika virusom.

Služba za epidemiologiju
Referentni centar za epidemiologiju Ministarstva zdravlja
Zagreb, 09. veljače 2016.

Također, u nekim od epidemijom zahvaćenih zemalja zabilježena je i veća učestalost neuroloških komplikacija (Guillian Barréov sindrom) u odraslih osoba, što je također predmet intenzivnog istraživanja.

Rizik širenja virusa zika na području Europe i Hrvatske

U Europi je do sada zabilježeno nekoliko uvezenih slučajeva zika virusne bolesti kod osoba koje su prethodno boravile u državama zahvaćenim epidemijom. Mogućnost daljnjeg širenja infekcije od ovakvih uvezenih slučajeva unutar Europe postoji, s obzirom da se tigrasti komarac (*Aedes albopictus*) udomaćio u mnogim dijelovima Europe, prvenstveno oko Sredozemlja, kao i u Hrvatskoj. Važno je naglasiti da do sada nije zabilježeno niti opisano daljnje širenje zika virusne infekcije tigrastim komarcem (*Ae. albopictus*) od uvezenih slučajeva u Europi.

S obzirom na zimsko doba godine i još uvijek nepovoljne klimatske uvjete za razmnožavanje komaraca, trenutni je rizik širenja zika virusne infekcije u Europi, pa tako i u Hrvatskoj, izuzetno nizak.

Važno je pravovremeno, sukladno Zakonu o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti, na razini lokalne zajednice planirati i provoditi preventivne dezinfekcijske mjere za suzbijanje komaraca.

Jednako je **važno upoznati stanovništvo o potrebi redovitog (barem jednom tjedno) pražnjenja otvorenih spremnika s ustajalom vodom**. Naime, tigrasti komarac je invazivna vrsta što znači da se brzo širi zahvaljujući svojoj sposobnosti brzog razmnožavanja i lakog prilagođavanja novim područjima. Na našem području najčešće se razvija u naseljima, u umjetnim leglima: odbačene posude i predmeti koji zadržavaju kišnicu, nepoklopljene posude s vodom za zalijevanje u vrtovima, gume (automobilske i dr.) na otvorenome, vaze na grobljima, nepropisno odbačen otpad u okoliš, ulični slivnici u kojima stoji voda, plitice za cvijeće te brojni drugi predmeti koji zadržavaju vodu.

Služba za epidemiologiju
Referentni centar za epidemiologiju Ministarstva zdravlja
Zagreb, 09. veljače 2016.

Najvažnija mjera u sprječavanju razvoja i širenja tigrastih komaraca je uklanjanje legla. Zbog toga i sami građani svojom informiranošću i odgovornim ponašanjem mogu jako pridonijeti smanjenju raširenosti tigrastog komarca na našem području.

Služba za epidemiologiju
Referentni centar za epidemiologiju Ministarstva zdravlja
Zagreb, 09. veljače 2016.

Preporuke za putnike u područja gdje vlada epidemija zika virusne infekcije i za putnike po povratku s puta

- Putnici se pravovremeno trebaju dobro informirati prije odluke i odlaska u rizična područja, naročito ako se radi o trudnicama ili ženama koje planiraju skorbu trudnoću i osobama s poremećajem imunološkog sustava ili drugim težim kroničnim bolestima.
- **Trudnicama i ženama koje planiraju trudnoću** preporučuje se **odgoda puta**, ako on nije nužan.
Ako odgoda puta nije moguća, važno je tijekom cijelog boravka osobito danju strogo provoditi mjere osobne zaštite od uboda komaraca: upotrebljavati repelente, nositi odjeću dugih rukava i nogavica, boraviti u klimatiziranim prostorima ili koristiti zaštitne mreže.
Komarci koji prenose zika virus su aktivni cijeli dan, a naročito sredinom jutra i od kasnog poslijepodneva do sumraka.
- Rizik prijenosa virusa spolnim putem sa zaraženog muškarca na drugu osobu **smanjuje se upotrebom kondoma tijekom boravka u rizičnom području** Zika virus može biti prisutan u sjemennoj tekućini i nekoliko tjedana nakon oporavka od Zika virusne bolesti.
- **Trudnice** koje su boravile u rizičnom području trebaju po povratku **spomenuti svoje putovanje ginekologu** koji prati njihovu trudnoću radi odgovarajućeg daljnjeg praćenja trudnoće.
- Svaki putnik koji **unutar tri tjedna po povratku iz navedenih rizičnih mjesta razvije opisane simptome** treba obavezno kontaktirati svog liječnika i napomenuti da je boravio u rizičnom području.
- Kod osoba koje nakon povratka iz rizičnih zemalja razviju simptome bolesti potrebno je provoditi mjere zaštite od uboda komaraca kod kuće ili u bolnici (zaštitne mreže za krevete, prozore i vrata) da bi se spriječilo širenje infekcije na domicilne komarce i tim putem na druge ljude.
- Muškarcima koji su se vratili iz rizičnih područja preporuča se **korištenje kondoma tijekom spolnog odnosa sa trudnom partnericom odnosno partnericom kod koje postoji vjerojatnost trudnoće:**
 - 28 dana nakon povratka, ako nije imao nikakve simptome kompatibilne sa Zika virusnom bolesti
 - 6 mjeseci nakon oporavka od laboratorijski potvrđene zika virusne bolesti.

Služba za epidemiologiju
Referentni centar za epidemiologiju Ministarstva zdravlja
Zagreb, 09. veljače 2016.

- Dobrovoljnim davateljima stanica i tkiva ljudskog podrijetla (krvi, sjemena i dr) radi predostrožnosti se preporuča odgoda **28 dana po povratku** iz rizičnog područja.

Rizik vezan za Olimpijske i Paraolimpijske igre u Brazilu

U Riju se planira održavanje Olimpijskih i Paraolimpijskih igara, u razdoblju od 5. do 21. kolovoza odnosno od 7. do 18. rujna 2016. godine. To je doba njihove zime, kada prevladava nešto svježije i suhlje vrijeme koje smanjuje broj komaraca, pa je za turiste rizik infekcije značajno niži.

Također, nadležne službe u Brazilu planiraju provođenje mjera za suzbijanje komaraca koje će dodatno smanjiti rizik.

Referentni centar za epidemiologiju Ministarstva zdravlja pažljivo prati razvoj situacije i pravovremeno će obavijestiti javnost kao i ažurirati informacije za javnost na svojim službenim stranicama (www.hzjz.hr) .

Reference:

1. http://www.paho.org/hq/index.php?option=com_content&view=article&id=11585&Itemid=41688&lang=en
2. <http://www.cdc.gov/zika/hc-providers/clinicalevaluation.html>
3. <http://www.cdc.gov/zika/hc-providers/diagnostic.html>
4. <http://www.cdc.gov/mmwr/volumes/65/wr/mm6502e1.htm>
5. <http://www.cdc.gov/mmwr/volumes/65/wr/mm6503e3.htm>
6. http://ecdc.europa.eu/en/healthtopics/zika_virus_infection/zika-outbreak/Pages/Zika-information-travellers.aspx
7. http://ecdc.europa.eu/en/healthtopics/zika_virus_infection/factsheet-health-professionals/Pages/factsheet_health_professionals.aspx
8. <http://ecdc.europa.eu/en/publications/Publications/rapid-risk-assessment-zika-virus-first-update-jan-2016.pdf>